

Købmand i kvindehænder

Silas og kompagni på nye eventyr

Publ. i Information 11.09.1986.

Cecil Bødker: Silas – Sebastians arv. 176 s. 98,00 kr. Gyldendal

Der er åbenbart igen gået skred i Silas-bøgerne for Cecil Bødker. De seneste tre efterår er der kommet et nyt bind i serien. Man får håbe det holder ved. For selv om serien allerede er en af de mest storslåede indsatser i dansk børnelitteratur, er den bestemt ikke udtømt. Man er ikke blevet mindre nysgerrig efter fortsættelserne, hverken når det gælder personernes videre skæbne eller den litterære side af sagen, fiktionens videre skæbne.

På alle niveauer er serien dynamisk og under udvikling. Heri adskiller den sig fra de gængse seriers mekaniske repetitioner og forudsigelige forløb. Silas-serien er tværtimod en slags opdagelsesrejse – sikkert også for forfatteren. Den nye lyser af fortællelyst.

Man er i gode hænder. Bøgerne udfolder et særegent rum og befolker det med et landskab af skæbner, der repræsenterer nogle af de afgørende kræfter, der er på spil i dagens samfund og folks liv.

Dette bind begynder med at gamle Sebastian dør. Den første tredjedel handler om det. En begravelse på bjerget er ingen given sag. Her er hverken præst eller kirkegård. Begravelsen må fremstilles af dem selv. Tværs gennem enkeltes afvisning og tilbagetrækning og praktiske problemer foranstaltes et egent ritual. Sebastian

kommer anstændigt i bjerge.

Selv om det foregår nede i bjerghulerne, er der højt til loftet i skildringen. Den viser noget af det Cecil Bødker kan. Skorpen rives gennem elementære detaljer af den vanemæssige hårdhudethed. Derved afdækkes også ritualets nødvendighed som et »redskab« for fællesskabets liv. Det private og fortrængte bringes frem i lyset, forklemt føleri og angst udlades i fælles handlen, i aktiv frembringelse af den »fiktion«, som en begravelse også er. Den er en måde at komme til virkelighed på.

Ydermere lader forfatteren umiddelbart efter en bombe futte af under den overhængende hellighed. Hestekragen dukker op. Hun er som bekendt Sebastians søster/broder. Som altid når hun viser sig kommer der gang i sagerne. (Heldigvis var det ikke hende, der røg ud af serien).

Hun foranstalter sin helt egen begravelse. Hun drikker sig fra sans og samling ved Sebastians grav nede i hulerne. Hun veksler mellem at hyle som ulve og spørgsmål og synge obskøne viser, lige rærligt lyder det. Det er nu hendes måde at helligholde broderens død. Imens udtænker hun farlige planer og fylder graven med sit restlager af smuglersprit.

Siden bliver hun taget af byvagten og sat i spjældet. Men hun er også Sebastians arving. Og ved at spille på aflevering af købmand Plankes bortrendte søn og hans griskhed, lykkes det hende ikke bare at slippe ud af fængslet, men også at få

solgt Bjerget, byen og folkene dér til ham. Betalingen er et af byens pæne huse. Selv Hestekragen har sine bløde pletter, måske endda søde drømme. Hun vil til at være byfrue og leve mageligt på sine gamle dage. Intet mindre.

Købmand Planke repræsenterer som seriens læsere vil vide, den ene pol i bøgerne: ejendommen, magten og den hårdkogte individualisme over for Silas-sjakkets fællesskab og individuelle udfoldelse.

Købmand og Hestekrage er så at sige i familie, om end i hver sit yderpunkt. Hun snører ham og sætter en kædereaktion af kvindeaktioner i gang. Han og hans købmandsskab falder virkelig i kvindehænder og mister mere end polituren ved det.

Sluttelig gør selv hans fine frue oprør. Hans ejendoms- og magtbegær rammer ham selv i nakken. Al god købmandsskik sættes ud af spillet. Konen underløber manden til sidst. Han får intet ud af handelen og sine hede drømme om udbytning af Silas-folkene. Tværtimod, konen bliver på bjerget (ganske vist nærmest på ferie) og sender ham alene hjem.

Alt dette er skildret i rablende groteske scenerier med Hestekragen som dynamo, der ikke bare virker ind på kvinderne i bogen, men vist også på hende uden for den. Cecil Bødkers evner som fortæller sættes i disse optrin stille og roligt op på fulde omdrejninger.

Hvad der gestalttes i dette farceprægede spil er patriarkalsk magt som grundlag for kvindeundertrykkelse og destruktion af fællesskab.

På sæt og vis blomstrer hele den historie ud af et realistisk set utroværdigt forhold: Plankes accept af Hestekragens arveret. Måske er dette bløde punkt ligefrem med til at udløse fortælleenergiene. Når

tryllekunstnere skal have deres illusioner igennem, beror det ikke kun på teknisk færdighed, men især på evne til at aflede opmærksomheden. Det er ingen ringe kunst.

I bogen her går det så stærkt for sig, at man glemmer hvor usandsynligt det er. Det bliver tværtimod skæggere og mere slående af det. Samtidig sætter det Plankes købmandsfornuft i relief og afdækker den som det fantasteri, den er, når den konfronteres med andre værdier. Hvad der er usandsynligt på det snusfornuftige plan er præcision på det symbolske. Illusion som middel til at afsløre dybere illusion.

Bogen slutter med en købmand, der er punkteret af kvindehændernes greb. Men en række tråde hænger på væven som begyndelser til næste billede i frisen:

Hestekragen skal til at være frue?

Det gad jeg nok se.

Og købmandsfruen på bjerget som en anden frøken på visit hos de vilde.

Ikke værst.

Købmanden ensom på sit kontor, der stadig hørmer efter Hestekragen.

Et uafgjort parti mellem Silas og Silassa i kulissen.

Og hvad med Japetus og Ben-Godik og Odderjægeren og alle de andre?

Der er varmet op til de næste Silas-bøger. Man vil for resten godt snart se nogle af mandfolkene for fuldere udblæsning på scenen igen. Det er snart det rene skørte-regimente i de bøger med mændene som de fornuftige, solide, men afventende og blege bagstopperer. Hvis de altså ikke ligefrem punkteres.